

eandem materiam; ut scilicet materia quæ primo subest magne quantitati, postea subit parve. Et hoc quidem posuerunt in corporibus gloriosis, dicentes, quod quantitas eis subest admutam, ita quod cum voluerint, possint habere magnam quantitatem, & cum voluerint, parvam. Sed hoc non potest esse: quia nullus motus qui sit secundum aliquid intrinsecum rei, potest esse sine passione abiciente a substantia. Et ideo in corporibus incorruptibilibus, scilicet celestibus, est solus motus localis, qui non est secundum aliquid intrinsecum. Unde patet quod mutatio quantitatis circa materiam repugnaret impassibilitati corporis gloriosi, & incorruptibilitati. Et præterea sequeretur quod corpus gloriosum quandoque esset rarius, & quandoque spissius: quia cum nihil dividi possit ab eo de materia sua, quandoque eadem materia esset sub parvis dimensionibus, & quandoque sub magnis; & ita rareficeret, & densaretur: quod non potest esse.

Allo modo potest intelligi quod quantitas corporis gloriosi efficiatur minor seipsa per variationem situs; ita scilicet quod partes corporis gloriosi subsintant se invicem, & sic recedat ad quantumcumque parvam quantitatem. Et hoc quidam posuerunt, dicentes, quod ratione suæ subtilitatis corpus gloriosum habet quodammodo posse esse simul cum alio corpore non glorioso in eodem loco: & similiter potest una pars esse intra aliam, intantum quod totum corpus gloriosum poterit intrare per minimum porum alterius corporis: & sic ponunt, quod corpus Christi exivit de utero virginali, & intravit januis clausis ad discipulos. Sed hoc non potest esse: tum quia corpus gloriosum non habet: quod sit cum alio corpore simul ratione subtilitatis: tum quia etiam si haberet ut esset simul cum alio corpore, non rareret cum alio corpore glorioso, ut multi dicunt: tum quia repugnaret recte dispositioni corporis humani, que requirit ad determinatum situm, & distantiam partium. Unde nec per intraculum hoc unquam fiet.

Et ideo dicendum, quod corpus gloriosum semper erit in loco sibi æquali.

Ad primum ergo dicendum, quod corpus Christi in altaris sacramento non est localiter, ut dicitur in IV. dist. x. quest. 1. art. 1. ad 5. & III. P. quest. LXXVI. art. 1.

Ad secundum dicendum, quod probatio Philosophi procedit ex hoc: quod una pars eadem ratione subsintaret aliam. Sed talis substantia partium corporis gloriosi in invicem non potest esse, ut dicitur in corp. are. Et ideo ratio non sequitur.

Ad tertium dicendum, quod corpus videtur ex hoc: quod agit in visum: quod autem agit in visum: vel non agit: nihil variat in

ipso corpore. Et ideo non est inconveniens, si possit, quando vult, videri, & quando vult, non videri. Sed esse in loco non est aliquid aliud quod procedens ab eo ratione sui quantitatis, sicut videri ratione sui coloris. Et ideo non est simile.

ARTICULUS VI. 363

Utrum corpus gloriosum ratione sua subtilitatis sit impassibile.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod corpus gloriosum ratione suæ subtilitatis sit impassibile. Gregorius enim dicit in homil. in octava Pasche (xxvi. in Evang. 2. princ.) *Corruptum necesse est quod palpatur.* Sed corpus gloriosum esse incorruptibile. Ergo est impassibile.

Præterea. Omne quod palpatur, resistit palpanti. Sed quod potest simul esse cum alio, non resistit ei. Cum ergo corpus gloriosum possit esse simul cum alio corpore, non erit palpabile.

Præterea. Omne corpus palpabile est tangibile. Sed omne tangibile corpus habet qualitates tangibiles excedentes qualitates tangentes. Cum ergo qualitates tangibiles non sint in excessu, sed reductæ ad maximam æqualitatem in corporibus gloriosis, videtur quod non sint palpabilia.

Sed contra est quod Dominus in corpora gloriosa resurrexit: & tamen corpus palpabile habuit, ut patet Lucæ ult. 39. *Palpate, & videte, quia spiritus carnis, & ossa non habet.* Ergo & corpora gloriosa erunt palpabilia.

Præterea. Hæc est hæresis Eutychiei Constantinopolitani Episcopi, ut Gregorius dicit XIV. Lib. Morali (cap. xxxi.) qui dixit, quod corpus nostrum in resurrectionis gloria erit impassibile.

Respondendo dicendum, quod omne corpus palpabile est tangibile, sed non convertitur. Omne enim corpus est tangibile, quod habet qualitates quibus natus est immutari sensus tactus: unde aer, ignis, & huiusmodi sunt corpora tangibilia: sed palpabile ulterius addit quod resistit tangenti: unde aer, qui nunquam resistit transeunti per eum, sed est facilis divisionis, tangibilis quidem est, sed non palpabilis. Sic ergo patet quod palpabile dicitur aliquod corpus ex duobus, scilicet ex qualitatibus tangibilibus, & ex hoc quod resistit tangenti, ut non pertranseat. Et quia qualitates tangibiles sunt calidum, & frigidum, & huiusmodi, quæ non inveniuntur nisi in corporibus gravibus, & levis, quæ habent contrarietatem ad invicem, ac per hoc sunt corruptibilia: ideo corpora celestia, quæ

ARTICULUS I. 364

sunt secundum naturam incorruptibilia, sunt sensibilia quidem visu, sed non tangibilia, & sic etiam sunt palpabilia. Et hoc est quod Gregorius dicit (loc. cit. in arg. 2.) quod *corruptum necesse est omne quod palpatur.* Corpus ergo gloriosum habet a natura sua qualitates quæ sunt nature immutatae tactum; sed tamen quia corpus est omnino subiectum spiritui, in potestate ejus est in secundum eas immutari tactum, vel non immutari. Similiter etiam secundum naturam sibi competit ut resistat. cuiuslibet alteri corpori transeunti; ita quod non possit esse cum eo simul in eodem loco; sed miraculose hoc potest divina virtute contingere ad nutum ipsius; quod fit cum alio corpore in eodem loco; & sic non resistit ei transeunti. Unde secundum naturam suam palpabile est corpus gloriosum; sed ex virtute supernaturali hoc ei competit ut cum vult, non palpetur a corpore non glorioso. Et ideo Gregorius dicit (loc. cit.) quod *Dominus palpabilem carnem præbuit, quæ non clausis januis intravit, ut perfecte ostenderet, post resurrectionem corpus suum esse ejusdem nature, & alterius glorie.*

Ad primum ergo dicendum, quod incorruptibilitas gloriosi corporis non est ex natura componentium, sed secundum quam omne quod palpatur, necesse est corrumpi, ut ex dictis patet in corp. Et ideo non sequitur ratio.

Ad secundum dicendum, quod quamvis aliquo modo possit fieri quod corpus gloriosum sit cum alio corpore in eodem loco; tamen corpus gloriosum habet in potestate sua resistere cuiuslibet tangenti, cum voluerit: & sic palpari potest.

Ad tertium dicendum, quod qualitates tangibiles in corporibus gloriosis non sunt reductæ ad medium rei secundum æquidistantiam ab extremis acceptam; sed ad medium proportionis, secundum quod optime competit complexionem humanam in singulis partibus. Et ideo tactus illorum corporum erit delectabilissimus: quia potentia semper delectatur in convenienti, & trahitur in excessu.

QUÆSTIO LXXXIV.

De agilitate corporum beatorum.

De agilitate corporum beatorum, in tres articulos divisum.

Et ideo considerandum est de agilitate beatorum corporum resurgentium.

Circa quod queruntur tria.

Primo, utrum corpora gloriosa sint futura agilia.

Secundo, utrum movebuntur.

Tertio, utrum movebuntur in instanti.

Utrum corpora gloriosa sint futura agilia. S. Thom. II. dist. XLV. quest. 2. art. 3. quest. Insuper intelligi. Et sequuntur mores.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod corpora gloriosa non sint futura agilia. Illud enim quod de se agile est, ad motum non indiget aliquo deservente. Sed corpora glorificata deservent post resurrectionem in nubibus obvia Christo in æra, ab Angelis, ut dicit Glossa (interl. & ord.) l. Theol. 1. v. Ergo corpora gloriosa non erunt agilia.

Præterea. Nullum corpus quod moveatur cum labore, & poena, potest dici agile. Sed corpora gloriosa hoc modo movebuntur; cum motor eorum, scilicet anima, moveat in contrarium naturæ eorum; alias moverentur semper in unam partem. Ergo non erunt agilia.

Præterea. Inter omnes operationes animales sensus est nobilior, & prior quam motus. Sed non assignatur corporibus gloriosis aliqua proprietas que perfectat ea ad sentendum. Ergo nec debet eis attribui agilitas, per quam perfectantur ad motum.

Præterea. Natura dat diversis animalibus instrumenta dispositionis diversæ secundum diversas virtutes ipsorum: unde non eisdem dispositionis dat instrumenta animalia, tardio, & veloci. Sed Deus multo ordinatius operatur quam natura. Cum ergo corpus gloriosum habeat membra ejusdem dispositionis in figura, & quantitate, sicut modo, videtur quod non habeat agilitatem aliam quam modo habet.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. xv. 43. *Seminatur in infirmitate, surget in virtute:* Glossa (interl.) id est, mobile, & vivum. Sed mobilitas non potest dici nisi agilitatem ad motum. Ergo corpora gloriosa erunt agilia.

Præterea. Tarditas maxime videtur spiritualitati repugnare. Sed corpora gloriosa maxime erunt spiritualia, ut dicitur I. Corinth. xv. Ergo erunt agilia.

Respondendo dicendum, quod corpus gloriosum erit omnino subiectum anime glorificatæ, non solum ut nihil in eo sit quod resistat voluntati spiritus, (quia hoc fuit etiam in corpore Adæ) sed etiam ut sit in eo aliqua perfectio effluens ab anime glorificata in corpus, per quam habile reddatur ad prædictam subjectionem: quæ quidem perfectio dei glorificari corpori dicitur. Anima autem conjungitur corpori non solum ut forma, sed etiam ut motor: & utroque modo oportet quod corpus gloriosum anime glorificatæ sit summe subiectum.

Unde

Unde sicut per dotem subtilitatis subicitur ei fortiter, in quantum est forma corporis, dans esse specificum; ita per dotem agilitatis subicitur ei, in quantum est motor; ut scilicet sic expeditum, & habile ad obediendum spiritui in omnibus motibus, & actionibus animæ.

Quidam tamen casum istius agilitatis attribuunt quintæ essentia, quæ tunc in corporibus gloriosis dominabitur. Sed de hoc frequenter dictum est (quæst. lxxxii. art. 1. & quæst. lxxxiii. art. 1. & II. dist. xii. quæst. 1. art. 1.) quod non videtur conveniens. Unde melius est ut attribuat anima, à qua gloria in corpus emanat.

Ad primum ergo dicendum, quod corpora gloriosa dicuntur ferri ab Angelis, & etiam in nubibus, non quasi eis indigeant, sed ad reverentiam designandam, quæ corporibus gloriosis & ab Angelis, & ab omnibus creaturis deferuntur.

Ad secundum dicendum, quod quanto virtus animæ movens dominatur magis supra corpus, tanto minor est labor in motu, qui etiam fit contra naturam corporis. Unde illi in quibus virtus motiva est fortior, & illi qui habent ex exercitio corpus magis habitatum ad obediendum spiritui moventi, minus laborant in motu. Et quia post resurrectionem anima perfecte dominabitur corpori tum propter perfectionem propriæ virtutis, tum propter habitatem corporis gloriiosi ex redundantia gloriæ ab anima in ipsum, non erit aliquis labor in motu sanctorum, & sic dici poterunt corpora sanctorum agilia.

Ad tertium dicendum, quod per dotem agilitatis corpus gloriolum redditur habile non solum ad motum localem, sed etiam ad sentiendum, & ad omnes alias animæ operationes exequendas.

Ad quartum dicendum, quod sicut natura dar velocioribus animalibus instrumenta diversæ dispositionis in figura, & quantitate; ita Deus dabit corporibus sanctorum aliam dispositionem quam nunc habeant, non quidem in figura, & quantitate, sed in proprietate gloriæ, quæ dicitur agilitas.

ARTICULUS II. 365

Utrum sancti agilitate sua nunquam utentur, ita quod moveantur.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod sancti agilitate sua nunquam utentur, ita quod moveantur. Quia secundum Philosophum (Lib. III. Physic. tex. 6. & 14.) motus est actus imperfectus. Sed in illis corporibus nulla erit imperfectio. Ergo nec aliquis motus.

2. Præterea. Omnis motus fit propter indigentiam: quia omne quod movetur, mo-

vetur propter adaptionem alicuius finis. Sed corpora gloriola non habent aliquam indigentiam; quia, ut Augustinus (alius Auctor) dicit (Lib. de spiritu & anima, cap. lxxii. & in Manuali cap. xxxiii.) *ibi erit quicquid volens, non erit quicquid movens*. Ergo non movebuntur.

3. Præterea. Secundum Philosophum II. de celo & mundo (tex. 64. 65. & 66.) *illud quod participat divinam bonitatem, sine motu, nobiliter participat, quam illud quod participat illam cum motu*. Sed corpus gloriolum nobiliter participat divinam bonitatem quam aliud quod aliud corpus. Cum ergo quedam alia corpora omnino sine motu remaneant, sicut corpora caelestia, videtur quod multo fortius corpora humana.

4. Præterea. Augustinus dicit (quo loco non occurrit) quod anima stabilita in Deo stabiliter corpus suum consequenter. Sed anima ita erit in Deo stabilita quod nullo modo ab eo movebitur. Ergo nec in corpore erit aliquis motus ab anima.

5. Præterea. Quanto corpus est nobilior, tanto debetur ei locus nobilior: unde corpus Christi, quod est nobilissimum, habet locum eminentiorem inter cetera loca, ut patet Hebr. vii. 26. *Excelsus cæli sedes*: Glossa (inter, non hic, sed sup. illud Hebr. 14. *Ad dexteram maiestatis*), loco, & dignitate: & similiter unumquodque corpus gloriolum habebit eadem ratione locum sibi convenientem secundum mensuram suæ dignitatis. Sed locus convenientis est de pertinentibus ad gloriam. Cum ergo post resurrectionem gloria sanctorum nunquam varietur neque in plus, neque in minus, quia erunt omnino tunc in termino; videtur quod corpora eorum nunquam de loco sibi determinato recedent: & ita non movebuntur.

Sed contra est quod dicitur Ier. xl. 31. *Current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient*: & Sap. 111. 7. *Tanquam scintilla in arundineto discurrent*. Ergo erit aliquis motus corporum gloriolorum.

Respondeo dicendum, quod corpora gloriola aliquando moveri necessarium est ponere: quia & ipsum corpus Christi motum est in ascensione; & similiter corpora sanctorum, quæ de terra resurgent, ad cælum empyreum ascendent; sed etiam postquam caelos confecerint, verisimile est quod aliquando movebuntur pro suo libito voluntatis, ut illud quod habent in virtute, actu exercentes, divinam sapientiam commendabilem ostendant; & ut etiam visus eorum reficiatur pulchritudine creaturarum diversarum, in quibus Dei sapientia eminenter relucebit: sensus enim non potest esse nisi præsentium; quamvis magis à longinquo possint sentire corpora gloriola quam non

non gloriola. Nec tamen per motum aliquid deperit eorum beatitudini, quæ consistit in visione Dei, quem ubique præsentem habebunt; sicut & de Angelis dicit Gregorius (hom. xxxiv. in Evang. inter med. & fin.) *quod intra Deum currunt, quocumque nituntur*.

Ad primum ergo dicendum, quod localis motus non variat aliquid eorum quæ sunt intranea rei, sed solum id quod est extra rem, scilicet locum. Unde illud quod movetur motu locali, est perfectum quantum ad ea quæ sunt intra rem, ut dicitur in VIII. Physic. (tex. 59.) *quamvis habeat imperfectionem in potentia ad alium locum, quia non potest esse actu in pluribus locis simul, hoc enim solius Dei est*. Hic autem defectus non repugnat perfectioni gloriæ, sicut nec defectus quod creatura est ex nihilo. Et ideo manebit defectus huiusmodi in corporibus gloriolis.

2. Præterea. Philosophus in IV. Physic. (tex. lxxi. & seq.) probat, quod non fit motus per vacuum, quia oportet aliquid moveri in instanti; quia vacuum non resistit aliquid modo mobili, resistit autem plenum; & sic nulla proportio in velocitate esset motus qui fit in vacuo, ad motum qui fit in pleno; cum proportio motuum in velocitate sit secundum proportionem resistentiæ quæ est in medio. Omnium autem duorum motuum qui fiunt in tempore, oportet esse proportionales velocitates, quia omne tempus omni temporis proportionale est. Sed similiter nullum spatium plenum potest resistere corpori gloriolo, quod potest esse cum alio corpore in eodem loco, quocumque modo fiat; sicut nec vacuum alteri corpori. Ergo si movetur, in instanti movebitur.

3. Præterea. Virtus animæ gloriolæ quæ si impropotionaliter excedit virtutem animæ non gloriolæ. Sed anima non gloriolæ movet corpus in tempore. Ergo anima gloriolæ movet corpus in instanti.

4. Præterea. Omne quod movetur æqualiter cito ad propinquum, & distans, movetur in instanti. Sed motus corporis gloriolæ est talis, quia ad quantumcumque distans spatium moveatur, in tempore imperceptibili movetur: unde Augustinus dicit in questionibus de resurrectione (epist. cxi. al. xli. quæst. 1. chr. med.) *quod corpus gloriolum utraque intercella pari celeritate pertingit, ut radius Solis*. Ergo corpus gloriolum movetur in instanti.

5. Præterea. Omne quod movetur, vel movetur in tempore, vel in instanti. Sed corpus gloriolum post resurrectionem non movebitur in tempore, quia tunc tempus non erit, ut dicitur Apoc. x. Ergo motus ille erit in instanti.

Sed contra. In motu locali spatium, & motus, & tempus simul dividuntur, ut demonstrative probatur in VI. Physic. (tex. 37. &

S. Th. Op. Tom. VI.

Je non pertinet ad præmium; secundum quod actu continet corpus locatum (cum nihil insuat in corpus gloriolum, sed magis recipiat splendorem ab eo) sed secundum quod est debitus pro meritis. Unde gaudium de tali loco manet etiam ei qui est extra locum suum.

ARTICULUS III. 366

Utrum sancti moveantur in instanti.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod sancti moveantur in instanti. Augustinus respectu loci: quia dum est in uno loco, est in potentia ad alium locum, quia non potest esse actu in pluribus locis simul, hoc enim solius Dei est. Hic autem defectus non repugnat perfectioni gloriæ, sicut nec defectus quod creatura est ex nihilo. Et ideo manebit defectus huiusmodi in corporibus gloriolis.

2. Præterea. Philosophus in IV. Physic. (tex. lxxi. & seq.) probat, quod non fit motus per vacuum, quia oportet aliquid moveri in instanti; quia vacuum non resistit aliquid modo mobili, resistit autem plenum; & sic nulla proportio in velocitate esset motus qui fit in vacuo, ad motum qui fit in pleno; cum proportio motuum in velocitate sit secundum proportionem resistentiæ quæ est in medio. Omnium autem duorum motuum qui fiunt in tempore, oportet esse proportionales velocitates, quia omne tempus omni temporis proportionale est. Sed similiter nullum spatium plenum potest resistere corpori gloriolo, quod potest esse cum alio corpore in eodem loco, quocumque modo fiat; sicut nec vacuum alteri corpori. Ergo si movetur, in instanti movebitur.

3. Præterea. Virtus animæ gloriolæ quæ si impropotionaliter excedit virtutem animæ non gloriolæ. Sed anima non gloriolæ movet corpus in tempore. Ergo anima gloriolæ movet corpus in instanti.

4. Præterea. Omne quod movetur æqualiter cito ad propinquum, & distans, movetur in instanti. Sed motus corporis gloriolæ est talis, quia ad quantumcumque distans spatium moveatur, in tempore imperceptibili movetur: unde Augustinus dicit in questionibus de resurrectione (epist. cxi. al. xli. quæst. 1. chr. med.) *quod corpus gloriolum utraque intercella pari celeritate pertingit, ut radius Solis*. Ergo corpus gloriolum movetur in instanti.

5. Præterea. Omne quod movetur, vel movetur in tempore, vel in instanti. Sed corpus gloriolum post resurrectionem non movebitur in tempore, quia tunc tempus non erit, ut dicitur Apoc. x. Ergo motus ille erit in instanti.

Sed contra. In motu locali spatium, & motus, & tempus simul dividuntur, ut demonstrative probatur in VI. Physic. (tex. 37. &

Tc seq.)

seq.) Sed spatium quod tranfit corpus glorio-
fum per suum motum, est divisibile. Ergo &
motus divisibilis est, & tempus divisibile. Inf-
tans autem non dividitur. Ergo & motus ille
non erit in instanti.

Præterea. Non potest esse aliquid simul
pars Z quæ est in B, non efflet continua par-
torum in uno loco, & partim in alio: quia
sequeretur quod altera pars esset in duobus
locis simul; quod esse non potest. Sed omne
quod movetur, partim est in termino à quo,
& partim in termino ad quem, ut ostensum est
in VI. Physic. (tex. 32.) omne autem quod
A in B, & numquam movetur: quod impli-
cat contradictionem, quia ipsa successio loco-
rum est motus localis. Et eadem ratio est de
vetur in instanti, simul movetur, & motum
est. Ergo motus localis corporis gloriosi non
poterit esse in instanti.

Respondendo dicendum, quod circa hoc est
multiplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod corpus glorio-
sum tranfit de uno loco in alium, sine hoc
quod pertranseat medium; sicut & voluntas
de uno loco transfertur ad alium, sine hoc
quod pertranseat medium: & propter hoc
potest corporis gloriosi motus esse in instan-
ti, sicut & voluntatis. Sed hoc non potest
flare: quia corpus gloriosum numquam per-
venit (a) ad dignitatem naturæ spiritualis,
sicut numquam desinet esse corpus. Et præ-
terea voluntas, cum dicitur moveri de uno
loco in alium, non transfertur essentialiter de
loco in locum, quia neutro locorum illorum
essentialiter continetur; sed dirigitur in unum
locum, postquam fuerat directæ per intentio-
nem ad alium; & pro tanto dicitur moveri de
loco ad locum.

Et ideo alii dicunt, quod corpus glorio-
sum habet de proprietate naturæ suæ, quia
corpus est, quod pertranseat medium, &
ita quod moveatur in tempore; sed virtute
gloriæ, qua habet infinitatem quamdam supra
naturam, habet quod possit non pertranfite
medium, & sic in instanti moveri. Sed hoc
non potest esse, quia implicat in se contra-
dictionem: quod sic patet. Sit aliquod cor-
pus moveatur ab A in B, & corpus motum
sit Z; constat quod Z, quamdiu est
totum in A, non movetur; similiter nec quan-
do est totum in B, quia tunc motum est. Ergo
si aliquando movetur, oportet quod ne-
que sit totum in A, neque totum in B. Ergo
quando movetur, vel nusquam est, vel est
partim in A, & partim in B, vel totum in
alio loco medio, puta in C, vel partim in
A, & C, vel partim in C, & B. Sed non
potest poni, quod nusquam sit, quia sic esset

(a) Ita cum veteribus exemplis edit. Parvo
insinuat legendum mobilitatem.

aliqua quantitas dimensivæ non habens firmi-
quod est impossibile: neque potest poni quod
sit partim in A, & partim in B, & non fit in me-
dio aliquo modo: quia cum B fit locus distans
ab A, sequeretur in medio interjacenti, quod
ti quæ est in A. Ergo restat quod vel sit to-
tum in C, vel partim in eo, partim in alio
loco, quod ponitur medium inter C, & A, pu-
ta D, & sic de aliis. Ergo oportet quod Z
non perveniat de A in B, nisi prius sit in om-
nibus mediis. Nisi dicatur quod pervenit de
A in B, & numquam movetur: quod impli-
cat contradictionem, quia ipsa successio loco-
rum est motus localis. Et eadem ratio est de
terminis, quorum utrumque est aliquid posi-
titive; fecus autem est de illis mutationibus
quæ habent unum terminum tantum positi-
vum, & alterum puram privationem: quia
inter affirmationem, & negationem, seu pri-
vationem, non est aliqua determinata distan-
tia: unde quod est in negatione, potest esse
propinquius, vel remotius ab affirmatione,
vel è converso, ratione alicujus quod causat
alterum eorum, vel disponit ad ea: & sic dum
id quod movetur, est totum sub negatione,
mutatur in affirmationem, & è contrario: un-
de etiam in eis mutari præcedit mutatum esse,
ut probatur in VI. Physic. (tex. 40. & seq.)
Nec est simile de motu Angeli: quia esse in
loco æquivoce dicitur de corpore, & Ange-
lo. Et sic patet quod nullo modo potest esse
quod aliquid corpus perveniat de uno loco ad
alium, nisi transeat omnia media.

Et ideo alii hoc concedunt; sed tamen
dicunt, quod corpus gloriosum movetur in
instanti. Sed ex hoc sequitur quod corpus
gloriosum in eodem instanti sit in duobus lo-
cis simul, vel pluribus, scilicet in termino ul-
timo, & in omnibus mediis locis; quod non
potest esse. Sed ad hoc dicunt, quod quam-
vis sit idem instans secundum rem, tamen
differt ratione; sicut punctus, ad quem ter-
minantur diversæ lineæ. Sed hoc non sufficit:
quia instans mensurat hoc quod est in in-
stanti, secundum rem, non secundum quod
consideratur. Unde diversæ consideratio instan-
tantis non facit quod instans possit mensura-
re illa quæ non sunt simul tempore; sicut nec
diversa consideratio puncti potest facere quod
sub uno puncto loci continentur quæ sunt dis-
tanta sibi.

Et ideo alii probabiliter dicunt, quod cor-
pus gloriosum movetur in tempore, sed in-
perceptibili propter brevitatem; & tamen quod
unum corpus gloriosum potest in minori tem-

Nicolasus nobilitatem in textu, & in margine.

pore idem spatium pertranfite quam aliud:
quia tempus; quantumcumque parvum acci-
piatur, est in infinitum divisibile.

Ad primum ergo dicendum, quod illud
cui parum desit, quasi nihil desse videtur, ut
dicitur in II. Physic. (tex. 56.) ideo dicimus,
statim facio, quod post modicum tempus fiet;
& per hunc modum loquitur Augustinus;
quod ubicumque erit voluntas, ibi erit statim
corpus.

Vel dicendum, quod voluntas numquam
erit inordinata in beatis. Unde numquam
volent corpus suum esse alicubi in aliquo instan-
tanti in quo non possit ibi esse: & sic quod-
cumque instans voluntas determinabit, in eo
corpus erit in illo loco quem voluntas deter-
minavit.

Ad secundum dicendum, quod quidam
contradixerunt illi propositioni quam Philo-
sophus inducit in parte illa, ut Commenta-
tor ibidem dicit, dicentes, quod non oportet
esse proportionem totius motus ad totum
motum secundum proportionem resistens medi-
um ad aliud medium resistens; sed oportet
quod secundum proportionem mediolorum, per
quæ tranfuit, attendatur proportio retardatio-
num, quæ accidunt in motibus ex resisten-
tia mediæ. Quilibet enim motus habet deter-
minatum tempus velocitatis, & tardita-
tis ex victoria moventis supra mobile, etiam
si nihil resistat ex parte mediæ; sicut
patet in corporibus caelestibus, in quibus non
invenitur aliquid quod obstat motui ipsorum,
& tamen non moventur in instanti, sed in
tempore determinato secundum proportionem
potentis moventis ad mobile. Et ita patet
quod etiam ponatur aliquid moveri in va-
cuo; non oportebit quod moveatur in instan-
ti, sed quod nihil addatur tempori quod de-
betur motui ex proportione prædicta moventis
ad mobile, quia motus non retardatur.

Sed hæc responsio, ut Commentator ibi-
dem dicit, procedit ex falsa imaginatione;
quia quis imaginatur, quod tarditas quæ cau-
satur ex resisten- tia mediæ, sit aliqua pars motus
addita motui naturali, qui habet quantita-
tem secundum proportionem moventis ad
mobile; sicut una linea additur lineæ, rati-
one cuius accidit in lineis quod non remaneat
eadem proportio totius ad totam li-
neam, quæ erat linearum additarum ad in-
vicem; ut sic etiam non sit eadem propor-
tio totius motus ad totum motum sensibilem,
quæ est retardationum contingentium ex
resisten- tia mediæ. Quæ quidem imaginatio
falsa est: quia quilibet pars motus habet
tantum de velocitate; quantum totus motus.
Non autem quilibet pars lineæ habet
tantum de quantitate dimensivæ, quantum
habet tota linea. Unde tarditas, vel veloci-

8. Th. Op. Tom. VI.

tas addita motui redundat in quamlibet par-
tem ejus; quod de lineis non contingit: &
sic tarditas addita motui non facit aliam par-
tem motus; sicut in lineis accidebat, quod
additum est pars totius lineæ.

Et ideo ad intelligendam probationem
Philosophi, ut Commentator ibidem expo-
nit, sciendum est, quod oportet accipere to-
tum pro uno, scilicet resistantiam mobilis ad
virtutem moventem, & resistantiam mediæ,
per quod est motus; & consuetumque alterius
resistentis, ita quod accipiatur quantitas tar-
ditatis totius motus secundum proportionem
virtutis moventis ad mobile resistens quocum-
que modo, vel ex se, vel ex alio ex-
trinseco. Oportet enim semper quod mobile
resistat aliquo modo moventi; cum movens,
& motum, agens, & patiens, in quantum
hujusmodi, sint contraria. Quandoque autem
invenitur resistere mobile moventi ex seipso,
vel quia habet virtutem inclinantem ad con-
trarium motum, sicut patet in motibus vio-
lentis; vel saltem quia habet locum contra-
rium loco qui est in intentione moventis; cu-
jusmodi resistentia invenitur etiam corporum
caelestium ad suos motores. Quandoque autem
mobile resistit virtuti moventis ex alio tan-
tum, & non ex seipso; sicut patet in motu
naturali gravium, & levium, quia per ip-
sam formam eorum inclinantur ad motum
talem: est enim forma impressio generantis;
quod est motor ex parte gravium, & levium.
Ex parte autem materiæ non invenitur al-
qua resistentia neque virtutis inclinantis ad
contrarium motum, neque contrarii loci:
quia locus non debetur materiæ, nisi secun-
dum quod sub dimensionibus consistens per-
ficitur forma naturalis. Unde non potest esse
resistentia nisi ex parte mediæ; quæ quidem
resistentia est motu eorum naturalis. Quan-
doque autem est resistentia ex utroque, sicut
patet in motibus animalium. Quando ergo in
motu non est resistentia nisi ex parte mobilis,
sicut patet in corporibus caelestibus, tunc
tempus motus mensuratur secundum propor-
tionem motoris ad mobile: & in talibus
non procedit ratio Philosophi: quia remoto
omni medio adhuc manet motus eorum in
tempore. Sed in illis motibus in quibus est
resistentia ex parte mediæ tantum, accipitur
mensura temporis secundum impedimentum
quod est ex medio solum: unde si subtra-
har omnino medium, nullum impedimen-
tum remanebit; & sic vel movebitur in in-
stanti, vel æquali tempore movebitur secun-
dum vacuum spatium, & plenum: quia dato
quod moveatur in tempore per vacuum, illud
tempus in aliqua proportione se habebit ad tem-
pus in quo moveatur per plenum. Possibile est
autem imaginari aliud corpus in eadem propor-

8. Th. Op. Tom. VI. T 2

tione subtilius corpore quo spatium plenum erat; quo si aliud spatium æquale impleatur, in tam parvo tempore movebitur per illud plenum, sicut primo per vacuum: quia quantum additur ad subtilitatem mediæ, tantum subtrahitur de quantitate temporis: & quantum est magis subtile, minus resistit. Sed in aliis motibus sicut quibus est resistentia ex ipso mobili, & ex medio, quantitas temporis est accipienda secundam proportionem, moventis potentiam ad resistentiam mobilis, & mediæ simul. Unde dato quod totaliter medium subtrahatur, vel non impediat, non sequitur quod motus sit in instanti, sed quod tempus motus mensuretur tantum ex resistentia mobilis. Neque erit inconveniens, si per idem tempus moveatur per vacuum, & per plenum aliquo subtilissimo corpore. Imaginato, quia determinata subtilitas mediæ quanto est major, tantum est nata facere tarditatem minorem in motu. Unde potest imaginari tanta subtilitas, quod erit nata facere minorem tarditatem quam sit illa tarditas quam facit resistentia mobilis: & sic resistentia mediæ nullam tarditatem adjiciet ad motum. Patet ergo quod quamvis medium non resistat corporibus gloriosis, secundum hoc, quod possunt esse cum alio corpore in eodem loco; nihilominus motus eorum non erit in instanti, quia ipsum corpus mobile resistit virtuti moventi, ex hoc ipso quod habet determinatum situm, sicut de corporibus celestibus dictum est (hic sup.)

Ad tertium dicendum, quod quamvis virtus anime glorificatæ excedat inestimabiliter virtutem anime non glorificatæ; non tamen excedit in infinitum, quia utraque virtus est finita: unde non sequitur quod moveatur in instanti. Si tamen esset simpliciter infinita virtus, non sequeretur quod moveretur in instanti, nisi superaretur totaliter resistentia quæ est ex parte mobilis. Quamvis autem resistentia quæa mobile resistit moventi per contrarietatem quam habet ad locum quem intendit motor per motum, non potest totaliter superari, nisi auferatur ab eo esse in tali, vel tali situ. Sicut enim album resistit nigro ratione albedinis, & tanto magis quanto albedo magis distat à nigredine; ita corpus resistit alicui loco per hoc quod habet locum oppositum; & tanto est major resistentia, quanto est distantia major. Non autem potest a corpore removeri quod sit in aliquo loco, vel situ, nisi auferatur ei sua corporitas, per quam debetur ei locus, vel situs: unde quandiu manet in natura corporis, nullo modo potest moveri in instanti, quantumcumque sit virtus movens. Corpus autem gloriosum nunquam suam corporitatem amittit: unde nunquam in instanti moveri poterit.

Ad quartum dicendum, quod per celeritatem in verbis Augustini est intelligenda quantum ad hoc quod est imperceptibilis excessus unicus respectu alterius, sicut & tempus totius motus est imperceptibile: cap. multum ante pag. 332. Ad quintum dicendum, quod quamvis post resurrectionem non erit tempus, quod est numerus motus cæli; tamen erit tempus confluens ex numero prioris, & posterioris in quantumque motu. *De claritate corporum beatorum.* *Primo, utrum claritas inerat corporibus gloriosis.* *Secundo, utrum claritas illa videatur poterit ab oculo non glorioso.* *Tertio, utrum corpus gloriosum necessario videbitur à corpore non glorioso.*

QUÆSTIO LXXXV.

De claritate corporum beatorum. *Primo, utrum claritas inerat corporibus gloriosis.* *Secundo, utrum claritas illa videatur poterit ab oculo non glorioso.* *Tertio, utrum corpus gloriosum necessario videbitur à corpore non glorioso.*

ARTICULUS I.

Utrum corporibus gloriosis claritas conveniat.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod corporibus gloriosis claritas non conveniat. Quia, sicut dicit Avicenna in VI Naturalium (par. 111, cap. 11), omne corpus luminosum constat ex partibus perviis. Sed partes corporis gloriosi non erunt perviæ; cum in aliquibus dominetur terra, sicut in carnibus, & ossibus. Ergo corpora gloriosa non erunt lucida. *Preterea.* Omne corpus lucidum oculat illud quod est post se: unde unum lumine post aliud eclipsatur; flamma etiam ignis prohibet videri quod est post se. Sed corpora gloriosa non occultabunt illud quod intra ea continetur: quia, ut dicit Gregorius super illud Job xxv. 11. Non adæquabitur ei aurum, & vitrum (Lib. XVIII, Moral. cap. xxv. 11. inter princ. & med.) ubi (scilicet, cet. in cælesti patria) uniuscujusque mentem ab alterius oculis membrorum corporis pulentia non abscondet; patebique corporibus oculis ipsa etiam corporis harmonia. Ergo corpora illa non erunt lucida.

Præterea Lux, & color contrariam dispositionem requirunt in subiecto: quia lux est extremitas perspicui in corpore non terminato; sed color in corpore terminato, ut patet in Libro de sensu & sensato. (cap. 111. parum à princ.) Sed corpora gloriosa erunt colorata: quia, ut dicit Augustinus XXII. de civ. Dei (cap. xxx. parum à princ.) pulchritudo corporis est partium convenientia: cum quadam suavitate coloris pulchritudo autem corporis gloriosi deesse non poterit. Ergo corpora gloriosa non erunt lucida.

Preterea. Si claritas erit in corporibus gloriosis, oportet quod sit æqualis in omnibus partibus corporis, sicut omnes partes erunt equaliter impassibilitatis, & subtilitatis, & agilitatis. Sed hoc non est conveniens: quia una pars habet majorem dispositionem ad claritatem quam alia, sicut oculi quam manus, & spiritus quam ossa, & humores quam caro, vel nervus. Ergo videtur quod non debeant illa corpora esse lucida.

Sed contra est quod dicitur Matth. xxi. 43. Fulgebunt iusti, sicut Sol in regio Patris eorum: & Sap. 111. 7. Fulgebunt iusti, & tantumquam stellæ in arduo discoerent. *Præterea.* I. Corinth. xv. 43 dicitur: Seminat in ignibilibetate, surget in gloria: quod ad claritatem pertinet, ut patet per antecedentia, ubi corporum resurgendum gloriam comparat claritati stellarum. Ergo corpora sanctorum resurgent lucida.

Respondetur dicendum, quod corpora sanctorum fore lucida post resurrectionem, ponere oportet propter auctoritatem Scripture, quod hoc promittit. Sed claritatis hujus causam quidam attribunt quintæ essentię, quæ tunc dominabitur in corpore humano. Sed quia hoc est absurdum; ut saepe dictum est (quest. lxxxiv. art. 1.) ideo melius est ut dicatur, quod claritas illa causabitur ex redundantia gloriæ anime in corpus. Quod enim recipitur in aliquo, non recipitur per modum influentis, sed per modum recipientis. Et ideo claritas quæ est in anima spiritalis, recipitur in corpore ut corporalis. Et ideo secundum quod anima erit majoris claritatis secundum majus meritum, ita etiam erit differentia claritatis in corpore, ut patet per Apostolum I. Corinth. xv. Et ita in corpore glorioso cognoscetur gloria anime, sicut in vitro cognoscitur color corporis quod continetur in vase vitro, ut Gregorius dicit super illud Job xxv. 11. Non adæquabitur ei aurum, vel vitrum (loc. cit. in arg. 2.)

Ad primum ergo dicendum, quod Avicenna loquitur de illo corpore quod habet ex natura compositionem claritatem. Sic autem non habebit corpus gloriosum; sed magis ex merito virtutis.

Ad secundum dicendum, quod Gregorius comparat corpora gloriosa auro propter claritatem; & vitro propter hoc quod translucebut. Unde videtur dicendum, quod erunt simul pervia; & clara: quod enim aliquid clarum non sit pervium; contingit ex hoc, quod claritas corporis consistat ex densitate partium lucidarum: densitas autem repugnare perviati. Sed tunc claritas erit ex alia causa, ut dictum est (in corp. art.) Densitas autem corporis gloriosi perviati non tollit ab eis, sicut nec densitas vitri à vitro. Quædam tamen dicunt, quod comparantur vitro, non quia sint pervia, sed propter hanc similitudinem, quia sicut illud quod in vitro clauditur; apparet, etiam anima gloria, quæ in corpore glorioso clauditur, non latebit. Sed primum melius est: quia magis per illud salvatur dignitas corporis gloriosi, & magis consonat dictis Gregorii.

Ad tertium dicendum, quod corporis gloria naturam non tollit, sed perficit. Unde color qui debetur corpori ex natura suarum partium, remanebit in eo; sed superaddetur claritas ex gloria anime: sicut etiam videamus corpora colorata ex natura sui, Solis splendore relucere, vel ex aliqua alia causa extrinseca; seu intrinseca.

Ad quartum dicendum, quod sicut gloria claritas redundat ab anima in corpus secundum suum modum, & ibi est alio modo quam sit in anima; ita in quolibet partem corporis redundabit secundum suum modum. Unde non est inconveniens quod diversæ partes habeant diversimode claritatem, secundum quod sunt diversimode dispositæ ex sui natura ad ipsam. Nec est simile de aliis dotibus corporis, respectu quarum partes corporis non inveniuntur habere diversam dispositionem.

ARTICULUS II.

Utrum claritas corporis gloriosi possit videri à non glorioso oculo.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod claritas corporis gloriosi non possit videri à non glorioso oculo. Oportet enim esse proportionem visibilibus ad visum. Sed oculus non glorificatus non est proportionatus ad videndam claritatem gloriæ; cum sit alterius generis quam claritas naturæ. Ergo corporis gloriosi claritas non videbitur ab oculo non glorioso.

Preterea. Claritas corporis gloriosi erit major quam nunc sit claritas Solis: quia etiam claritas Solis erit tunc major quam modo sit; ut dicitur Isaia xxx. & multo major erit claritas corporis gloriosi, propter quod Sol, & totus mundus claritatem majorem accipiet.

cipere Solem in tota sua, propter magnitudinem claritatis. Ergo minus poterit inspicere claritatem corporis gloriosi.

3. Præterea. Visibile oppositum oculis videndis necesse est videri, nisi læsio sit aliqua in oculo. Sed claritas corporis gloriosi opposita oculis non gloriosis, non necessario videtur ab eis, quod patet de discipulis, qui corpus Domini post resurrectionem viderunt, claritatem ejus non inruentes. Ergo claritas illa non erit visibilis ab oculo non glorioso.

Sed contra, illud quod Glossa (inert.) Philip. 111. super illud, *Configuratum corpori claritatis sue*, dicit: "Assimilabitur claritati, quam habuit in transfiguratione." Sed claritas illa visa fuit ab oculis discipulorum non glorificatis. Ergo & claritas corporis glorificati ab oculis non gloriosis visibilis erit.

Præterea. Impii videntes gloriam justorum ex hoc torquebuntur in iudicio, ut patet per hoc quod dicitur Sap. v. Sed non plene videbunt gloriam ipsorum, nisi claritatem corporum inspicerent. Ergo &c.

Respondeo dicendum, quod quidam dixerunt, quod claritas corporis gloriosi non poterit videri ab oculo non glorioso, nisi forte per miraculum. Sed hoc non potest esse, nisi claritas illa a quo voce diceretur: quia lux secundum id quod est, nata est movere visum; & visus secundum id quod est, natus est percipere lumen; sicut verum se habet ad intellectum, & bonum ad affectum: unde si esset aliquis visus qui non posset percipere aliquam lucem omnino, vel ille visus diceretur æquivoce, vel lux illa: quod non potest in proposito dici: quia sic per hoc quod dicuntur gloriosa corpora futura esse lucida, nihil nobis notificaretur; sicut qui dicit, canem esse in celo, nihil notificaret qui non noyit nisi canem qui est animal. Et ideo dicendum est, quod claritas corporis gloriosi naturaliter ab oculo non glorioso videri potest.

Ad primum ergo dicendum, quod gloria claritas erit alterius generis quam claritas naturæ quantum ad causam, sed non quantum ad speciem. Unde sicut claritas naturæ ratione speciei suæ est proportionata visui, ita & claritas gloriosa.

Ad secundum dicendum, quod sicut corpus gloriosum non potest pati aliquid passionis naturæ, sed solum passionis animæ; ita ex proprietate gloriæ non agit nisi actione animæ. Claritas autem intentio non offendit visum, in quantum agit actione animæ, sed secundum hoc magis delectat; offendit autem, in quantum agit actione naturæ, calefaciendo, & dissolvendo organum visus, & disgregando spiritus. Et ideo claritas corpo-

ris gloriosi, quamvis excedat claritatem Solis, tamen de sui natura non offendit visum, sed demulcet: propter quod claritas illa comparatur claritati lapidis, Apocal. xxi.

Ad tertium dicendum, quod claritas corporis gloriosi provenit ex merito voluntatis; & ideo voluntati subdetur, ut secundum ejus imperium videatur, vel non videatur; & ideo in potestate corporis gloriosi erit offendere claritatem suam, vel occultare. Et hæc fuit opinio Præpositivi.

ARTICULUS III. 369

Utrum corpus gloriosum necessario videbitur a corpore non glorioso.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod corpus gloriosum necessario videbitur a corpore non glorioso. Quia corpora gloriosa erunt lucida. Sed corpus lucidum manifestat se, & alia. Ergo corpora gloriosa necessario videbuntur.

Præterea. Omne corpus quod occultat alia corpora post se existentia, de necessitate visu percipitur, ex hoc ipso quod alia que sunt post, occultantur. Sed corpus gloriosum occultabit visui alia corpora post se existentia, quia erit corpus coloratum. Ergo & de necessitate videbitur.

3. Præterea. Sicut quantitas est de his que insunt corpori, ita & qualitas, per quam videtur. Sed quantitas non subicit voluntati, ut corpus gloriosum possit esse majoris quantitatis, vel minoris. Ergo nec qualitas, per quam visibile est, ut possit non videri.

Sed contra est quod corpus nostrum glorificabitur in conformitate corporis Christi post resurrectionem. Sed corpus Christi post resurrectionem non necessario videbatur; immo disparuit ab oculis discipulorum in Emmaus, ut dicitur Luc. ult. Ergo & corpus glorificatum non necessario videbitur.

Præterea. Ibi erit summa obedientia corporis ad animam. Ergo corpus poterit videri, vel non videri secundum voluntatem animæ.

Respondeo dicendum, quod visibile videtur, secundum quod agit in visum. Ex hoc autem quod aliquid agit, vel non agit in aliquod extrinsecum, non est aliqua mutatio in ipso. Unde sine mutatione alicujus proprietatis quæ sit de perfectione corporis glorificati, potest contingere quod videatur, & non videatur. Unde in potestate glorificatæ animæ erit quod corpus suum videatur, vel non videatur; sicut & que libet actio alia corporis in animæ potestate erit alia non esset corpus gloriosum instrumentum summe obediens principali agenti.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod claritas illa obediens corpori glorioso, ut possit eam ostendere, vel occultare.

Ad secundum dicendum, quod color corporis non impedit pervietatem ipsius; nisi in quantum impurat visum: quævisus non potest immutari simul duobus coloribus, ut utrumque perfecte inspicatur. Color autem corporis gloriosi erit in perfecta potestate animæ, ut per ipsum vel immutet visum, vel non immutet. Et ideo erit in potestate ejus, ut corpus quod est post se, occultet, vel non occultet.

Ad tertium dicendum, quod quantitas est inherens ipsi corpori glorioso: neque possit quantitas immutari ad imperium animæ sine mutatione intrinseca corporis gloriosi, quæ impassibilitati ejus repugnet. Et ideo (a) non est simile de quantitate, & visibilitate: quia etiam qualitas illa per quam est visibile, non potest subtrahi ad imperium animæ; sed actio illius qualitatis suspendetur, & sic occultabitur corpus ad imperium animæ.

QUÆSTIO LXXXVI.

De conditionibus corporum damnatorum resurgentium.

Consequenter considerandum est de conditionibus corporum damnatorum resurgentium.

Circa quod quaeruntur tria.

Primo, utrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent.

Secundo, utrum eorum corpora erunt corruptibilia.

Tertio, utrum erunt impassibilia.

ARTICULUS I. 370

Utrum corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent.

S. Thom. W. dist. XLIV. quest. 111. art. 1. quest. 1. & seq.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod corpora damnatorum cum suis deformitatibus resurgent. Illud enim quod in peccato peccati indudum est, desinere non debet, nisi peccato remisso. Sed membrorum defectus, qui accidunt per mutilationem, in peccato peccati indudum sunt; & similiter etiam

(a) Harum hic esse putat Nicolaus, quem ita supra. Non est simile de quantitate, & visibilitate: quia visibilitas extrinseca est visibili propter extrinsecam respectum ad videntem. Potest autem esse simile de quantitate & qualitate quæ est causa visibilitatis ipsius: quia etiam qualitas illa, per quam est visibile, non potest &c.

omnes aliæ deformitates corporales. Ergo a damnatis, qui peccatorum remissionem non sunt consecuti, in resurrectione non removebuntur.

2. Præterea. Sicut resurrectio sanctorum erit ad ultimum felicitatem, sic & resurrectio impiorum ad ultimum miseriam. Sed sancti resurgentibus non auferetur aliquid quod ad eorum perfectionem pertinere possit. Ergo nec impiis resurgentibus aliquid auferetur quod ad eorum defectum, vel miseriam pertinet. Hujusmodi autem sunt deformitates. Ergo &c.

3. Præterea. Sicut ad defectum passibilis corporis pertinet deformitas, ita & tarditas. Sed a corporibus damnatorum resurgentium tarditas non removebitur, quia eorum corpora non erunt agilia. Ergo eadem ratione nec deformitas removebitur.

Sed contra. I. ad Corinthios xv. 52. *Mortui resurgent incorrupti*: Glossa (inert.), *Mortui*, id est peccatores, vel generaliter omnes, *resurgent incorrupti*, id est sine aliqua diminutione membrorum. Ergo mali resurgent sine deformitatibus.

Præterea. In damnatis non erit aliquid quod sensum doloris in eis impediatur. Sed ægritudo impedit sensum doloris, in quantum per eam debilitantur organa sentiendi: & similiter defectus membri impeditur nec universalis dolor in corpore. Ergo sine istis defectibus damnati resurgent.

Respondeo dicendum, quod in corpore humano potest esse deformitas dupliciter. Uno modo ex defectu alicujus membri; sicut mutilatos turpes dicimus, deest enim eis debita proportio partium ad totum: & de tali deformitate nulli dubium est quod in corporibus damnatorum non erit: quia omnia corpora tam bonorum, quam malorum integra resurgent.

Alio modo deformitas contingit ex indubita partium dispositione, vel ex indubita quantitate, vel qualitate, vel situ; quæ etiam proportionem debitam partium ad totum non patitur: & de talibus deformitatibus, & similibus defectibus, sicut sunt febres, & aliæ hujusmodi ægritudines, quæ interdum sunt deformitatis causæ, Augustinus indeterminatum, & sub dubio relinquit in Enechida. (cap. xcii.) ut in littera Magister dicit (IV. dist. xlii.)

Sed apud Doctores modernos est duplex super hoc opinio.

Quidam enim dicunt, quod hujusmodi deformitates, & defectus in corporibus dam-

natorum remanebunt, considerantes eorum dampnationem, qua ad summam miseriam deputantur, cui nihil incommoditatis subtrahi debet. Sed hoc non videtur rationabiliter dici. In reparatione enim corporis resurgentis magis attenditur nature perfectio quam conditio qua prius fuit. Unde & qui infra perfectam ætatem decedunt, in statuta juvenilitatis resurgunt, ut supra dictum est (quæst. lxxxvi. art. 1.) Unde & illi qui aliquos defectus naturales in corpore habuerunt, vel deformitates ex eis provenientes, in resurrectione sine illis defectibus, vel deformitatibus reparantur, nisi peccati meritis impediatur: & ita si aliquis cum defectibus, vel deformitatibus resurget hoc erit ei in poenam. Modus autem poenæ est secundum mensuram culpæ. Contingit autem quod aliquis peccator damnandus minoribus peccatis subiectus, aliquas deformitates, vel defectus habeat, quos non habuit aliquis damnandus, peccatis gravioribus irretitus. Unde si ille qui in hac vita deformitates habuit, cum eis resurgat, sine quibus consistat quod resurget alius gravior puniendus, qui eas in hac vita non habuit, modus poenæ non responderet quantitati culpæ, sed magis videretur aliquis puniri pro poenis quas in hoc mundo passus fuit: quod est absurdum.

Et ideo alii rationabiles dicunt, quod auctor qui naturam condidit, in resurrectione naturam corporis integre reparabit. Unde quicquid defectus, vel turpitudinis ex corruptione, vel debilitate naturæ, sive principiorum naturalium in corpore fuit, totum in resurrectione removebitur; sicut febris, lipitudo, & similia. Defectus autem qui ex naturalibus principis in humano corpore naturaliter consequuntur (sicut ponderositas, passibilitas, & similia) in corporibus damnatorum erunt; quos defectus ab electorum corporibus gloria resurrectionis excludet.

Ad primum ergo dicendum, quod cum poena in quolibet foro infligatur secundum conditionem illius fori, poenæ quæ in hac vita temporaliter infliguntur pro aliquo peccato, temporales sunt, & ultra vite terminum non se extendunt. Et ideo quamvis peccatum non sit remissum damnatis; non tamen oportet eodæ poenæ sibi sustineant quas in hoc mundo sunt passî; sed divina iustitia requirit ut ibi poenis gravioribus in æternum crucientur.

Ad secundum dicendum, quod non est similis ratio de bonis, & malis: eo quod aliquid potest esse pure bonum, non autem pure malum. Unde sanctorum ultima felicitas hoc requirit ut ab omni malo penitus sint immunes; sed ultima malorum miseria non excludet omnem bonum: quia malum, si integrum sit, cor-

ruptum seipsum, ut Philosophus dicit in IV. Ethic. (cap. vi. ante med.) Unde oportet quod miseria damnatorum subternatur bonum naturæ in ipsis; quod est opus Conditoris perfecti, qui ipsam naturam in perfectione suæ speciei reparabit.

Ad tertium dicendum, quod tarditas est de illis defectibus qui naturaliter consequuntur principia humani corporis; non autem deformitas. Et ideo de eis non est similis ratio.

ARTICULUS II. 371

Utrum corpora damnatorum erunt incorruptibilia.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod corpora damnatorum erunt corruptibilia. Omne enim compositum ex contrariis necesse est corrupti. Sed corpora damnatorum erunt ex contrariis composita, ex quibus etiam nunc componuntur; alias non essent eisdem speciei, & per consequens nec eadem numero. Ergo erunt corruptibilia.

2. Præterea. Si corpora damnatorum non erunt corruptibilia, aut hoc erit per naturam, aut per gratiam, aut per gloriam: non per naturam, quia sunt futura eisdem naturæ cuius & nunc sunt: nec per gratiam, vel gloriam quia talibus omnino carebunt. Ergo erunt corruptibilia.

3. Præterea. Illis qui sunt in summa miseria, sustinere maximam poenam videtur inconveniens. Sed maxima poenarum est mors, ut patet per Philosophum in III. Ethic. (cap. vi. à med.) Ergo à damnatis, qui sunt in summa miseria, mors removeri non debet. Ergo eorum corpora corruptibilia erunt.

Sed contra est quod dicitur Apocal. ix. 6. In diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam; desiderabunt mortem, & fugiet mors ab eis.

Præterea. Damnati punientur in anima, & corpore poena perpetua: Mathei xxv. 46. *Itum hi in supplicium æternum.* Sed hoc esse non posset, si eorum corpora corruptibilia essent. Ergo eorum corpora erunt incorruptibilia.

Respondeo dicendum, quod cum in omni motu oporteat esse aliquod principium motus, dupliciter motus aliquis, vel mutatio à mobili removetur: uno modo per hoc quod deest principium motus; alio modo per hoc quod impeditur principium motus. Corruptio autem mutatio quedam est. Unde dupliciter potest contingere ut corpus, quod ex conditione suorum principiorum corruptibilitatem habet, incorruptibile reddatur. Uno modo ex hoc quod principium ad corruptionem movens totaliter tollitur; & hoc modo

modo corpora damnatorum incorruptibilia erunt. Cum enim cælum sit primum alterans per motum suum localem, & alia omnia agentia secunda in virtute ipsius agant, & quasi ab ipso motu, oportet quod motu cæli cessante, nihil sit agens quod possit corpus per alterationem aliquam transmutare à naturali sua proprietate. Et ideo post resurrectionem, cessante motu cæli, nulla qualitas erit sufficiens ut corpus humanum alterare possit à sua naturali qualitate. Corruptio autem est terminus alterationis, sicut & generatio. Unde corpora damnatorum corrupti non poterunt: & hoc deservit divinæ iustitiæ, ut perpetuo viventes perpetuo puniantur; quod divina iustitia requirit, ut infra dicitur (art. seq.) sicut & nunc corruptibiles corporum deservit divina providentia; per quam ex aliquibus corruptis alia generantur. Alio modo contingit ex hoc quod principium corruptionis impeditur: & hoc modo corpus ad incorruptibile fuit: quia contrarie qualitates in hominis corpore existentes continebantur per gratiam innocentie: ne ad dissolutionem corporis agere possent; & multo plus continebantur in corporibus gloriosis, quæ erant omnino subiecta spiritibus. Et sic in corporibus beatorum post resurrectionem communem conjungitur duo modi prædicti incorruptibilitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod contraria, ex quibus corpora componuntur, sunt secunda principia ad corruptionem agentia. Primum enim agens est motus cælestis: unde supposito motu cæli, necesse est ut corpus ex contrariis compositum corrumpatur, nisi sit aliqua causa potior impediens; sed motu cæli remoto, contraria, ex quibus corpus componitur, non sufficiunt ad corruptionem faciendam, etiam secundum naturam, ut patet ex dictis (in corp. art.) Cessationem autem motus cælestis non cognoverunt Philosophi. Unde pro infallibili habebant quod corpus compositum ex contrariis corrumpatur secundum naturam.

Ad secundum dicendum, quod incorruptibilitas illa erit per naturam, non quod sit aliquod incorruptionis principium in corporibus damnatorum, sed per defectum principii moventis ad corruptionem, ut ex dictis patet (in corp.)

Ad tertium dicendum, quod quamvis mors sit simpliciter maxima poenarum, secundum quid tamen nihil prohibet mortem esse in poenarum remedium, & per consequens ablationem mortis in poenarum augmentum. Vivere enim, ut dicit Philosophus IX. Ethic. (cap. ix. à med.) *Videtur omnibus delectabile esse, eo quod omnia esse appetunt. Non oportet autem, ut ibidem dicitur, accipere malam vitam, neque corruptam, neque que est in tristitia.* Sicut, ergo

vivere simpliciter est delectabile, non autem vita quæ est in tristitia; ita & mori, quæ est privatio vite, simpliciter est poenosa, & maxima poenarum, inquantum subtrahit primum bonum, scilicet esse, cum quo alia subtrahuntur; sed inquantum privat malam vitam, & quæ est in tristitia; est in remedium poenarum, quas terminat: & per consequens mortis subtrahit est in augmentum poenarum, quas perpetuas facit. Si autem dicatur mors esse poenalis propter corporalem dolorem, quem sentiunt morientes, non est dubium quod multo maiorem dolorem damnati continent, sustinentes. Unde in perpetua morte edicuntur, sicut scriptum est in Palm. xlvii. *non sanabitur dolens passet vocem: sicut & quilibet viriditatem suam quilibet non habet; sicut & quilibet mortem suam non habet. Et quilibet dolorem suum non habet.*

ARTICULUS III. 372

Utrum corpora damnatorum sint futura immota.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod corpora damnatorum futura sint impassibilia. Quia secundum Philosophum in VI. Topic. (cap. 11. loco 19.) *Omnis passio magis facta abicit à substantia. Sic autem finis est semper aliquid abicitur, necesse est illud tandem consumi.* ut dicitur in I. Physic. (textu 37.) Ergo si corpora damnatorum, etiam passibilia, & semper patientur, quandoque deficient, & corruptentur: quod falsum est, ostensum est (art. præc.) Ergo erunt impassibilia.

2. Præterea. Omne agens assimilatur sibi patienti. Si ergo corpora damnatorum patientur ab igne, ignis ei sibi assimilabitur. Sed non consumit alter ignis corpora, nisi inquantum ea sibi assimilans resolvit. Si ergo corpora damnatorum erunt passibilia, ab igne quandoque consumentur: & sic idem quod prius.

3. Præterea. Animalia quæ igne sine corruptione dicuntur vivere, ut de Salamandra dicitur, ab igne non affliguntur; animal enim dolore corporis non affligitur; nisi corpus aliquo modo ledatur. Si ergo corpora damnatorum in igne sine corruptione remanere possint, sicut & animalia prædicta, ut Augustinus in lib. XXI. de Civit. Dei (cap. 112. & 113.) dicit, videtur quod nullam afflictionem sibi sustinebunt: quod non esset, nisi eorum corpora impassibilia essent. Ergo, &c.

4. Præterea. Si corpora damnatorum sunt passibilia, dolor qui ex eorum passione provenit, ut videtur superare debet omnem presentem corporum dolorem; sicut & sanctorum iucunditas superabit omnem presentem iucunditatem. Sed propter immensitatem doloris quon-

doque contingit in hac vita animam a corpore separari. Ergo multo fortius si corpora illa futura sint passibilia, ex imminutate doloris animæ a corpore separabuntur; & sic corpora corrupturæ: quod fallum est. Ergo corpora illa erunt impassibilia.

Sed contra est quod dicitur I. Corinth. xv. 52. *Et non inmutabimur*: Glossa (interl.) Nos boni tantummodo inmutabimur. Ergo non erunt corpora damnatorum impassibilia.

Præterea. Sicut corpus cooperatur animæ ad meritum, ita cooperatur ei ad peccatum. Sed propter cooperationem prædictam non solum anima, sed etiam corpus post resurrectionem prælabitur. Ergo & simili ratione damnatorum corpora punientur, quod non esset, si impassibilia forent. Ergo erunt passibilia.

Respondeo dicendum, quod principalis causa, quare corpora damnatorum ab igne non consumuntur, est divina iustitia, quæ eorum corpora ad penam perpetuam sunt addicta. Sed divinæ iustitiæ servit etiam naturalis dispositio ex parte corporis patientis, & ex parte agentis: quia cum pati sit recipere quoddam, duplex est modus passionis, secundum quod aliquid in aliquo recipi potest dupliciter. Potest enim aliqua forma recipi in aliquo subiecto secundum esse naturale materialiter, sicut calor ab igne recipitur in aere materialiter; & secundum hunc modum receptionis est unus modus passionis, qui dicitur passio naturalis. Alio modo aliquid recipitur in alio spiritualiter per modum intentionis cuiusdam, sicut similitudo albedinis recipitur in aere, & in pupilla; & hæc receptio assimilatur illi receptioni qua anima recipit similitudines rerum; unde secundum hunc modum receptionis est alius modus passionis, qui vocatur passio animæ. Quia igitur post resurrectionem, motu cæli cessante, non poterit aliquod corpus alterari a sua naturali qualitate, ut dictum est (art. præc.) nullum corpus pari poterit passione naturæ: unde quantum ad hunc modum passionis corpora damnatorum impassibilia erunt, sicut & incorruptibilia. Sed cessante motu cæli, adhuc remanebit passio quæ est per modum animæ: quia & æc a Sole illuminabitur, & colorum differentias deferet ad visum. Unde & secundum hunc modum passionis corpora damnatorum passibilia erunt. Et quia in tali passione sensus (a) perficitur, ideo in corporibus damnatorum sensus penæ erit sine mutatione naturalis dispositionis. Corpora vero gloriosa, est recipient aliquid, & quodammodo patienter in sentiendo; non tamen passibilia erunt: quia nihil recipient per modum affectivi, vel læsivi, sicut recipient

(a) Ita communiter An. patitur? ut Theologi volunt.

corporum damnatorum, quæ ob hoc passibilia dicuntur. Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de illa passione per quam transformatur patientis a sua naturali dispositione. Talis autem passio non erit in corporibus damnatorum, ut dictum est (in corp. art. præc.)

Ad secundum dicendum, quod similitudo agentis est dupliciter in patiente: uno modo per modum eundem quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus univocis, ut calidum facit calidum; & ignis generat ignem: alio modo per modum diversum a modo quo est in agente, sicut est in omnibus agentibus æquivocis: in quibus quandoque contingit quod in agente est forma spiritualiter; quæ in patiente materialiter recipitur, sicut forma quæ in domino facta per artificem est materialiter in ipsa & in mente artificis est spiritualiter; quandoque vero & contrario est materialiter in agente, & recipitur spiritualiter in patiente; sicut albedo materialiter est in pariete, a quo recipitur, spiritualiter in pupilla, & in medio deferente. Et similiter est in proposito: quia species quæ materialiter est in igne, recipitur spiritualiter in corporibus damnatorum: & sic ignis sibi assimilabit damnatorum corpora; nec tamen ea consumet.

Ad tertium dicendum, quod secundum Philosophum in libro de proprietatibus elementorum (aliquant ad princ.) *Nullum animal in igne vivere potest*. Galenus etiam in libro de simplicibus medicamentis dicit, quod *multum corpus est quod tandem ab igne non consumatur*: quamvis quandoque quedam corpora sint quæ ad horam in igne sine læsione permanent, ut patet de ebano. Quod autem inducitur de salamandra, non potest omnino esse simile: quia non potest perseverare finaliter in igne sine corruptione, sicut corpora damnatorum in inferno. Neque tamen oportet quod quia corpora damnatorum ab igne inferni per corruptionem aliquam non lædentur, propter hoc ab igne non affligantur: quia sensibile non solum natum est delectare, vel affligere sensum, secundum quod agit actione naturæ confortando, vel contrumpendo organum, sed etiam secundum quod agit actione spirituali: quia quando sensibile est in debita proportionem ad sentiendum, delectatur; & contrario autem quando se habet in superabundantiam, vel defectu. Unde & colores mediæ, & voces consonantes sunt delectabiles; inconsonantes autem offendunt auditum.

Ad quartum dicendum, quod dolor non separat animam a corpore, secundum quod manet tantum in potentia animæ, cuius est dolere; sed secundum quod ad passionem

animæ mutatur corpus a sua naturali dispositione, secundum modum qui videmus quod ex ira corpus calefit, & ex timore frigescit: sed post resurrectionem corpus non poterit transformari a sua naturali dispositione, ut ex dictis patet (art. præc.) Unde quantumcumque sit dolor, animam a corpore non separabit.

QUÆSTIO LXXXVII.

De cognitione quam habebunt resuscitati in iudicio respectu meritorum, & demeritorum.

in tres articulos divisa.

Post hæc agendum est de his quæ sequuntur resurrectionem. Quorum prima consideratio erit de cognitione quam habebunt resuscitati in iudicio respectu meritorum, & demeritorum. Secunda de ipso iudicio generali, ac tempore, & loco in quo erit. Tertia de iudicantibus, & iudicatis. Quarta de forma in qua iudex veniet ad iudicandum. Quinta de statu mundi, & resurgentium post iudicium.

Circa primum quaeruntur tria. Primo, utrum cognoscat quilibet homo in iudicio omnia peccata sua.

Secundo, utrum poterit quilibet legere omnia quæ sunt in conscientia alterius.

Tertio, utrum omnia merita, & demerita uno intuitu quis videre poterit.

ARTICULUS I.

Utrum post resurrectionem quilibet cognoscat peccata sua. *Thoma IV. dist. XLIII. art. ult. quest. 2.*

Ad primum sic proceditur. Videtur quod post resurrectionem non cognoscat quilibet omnia peccata quæ fecit. Omne enim quod cognoscimus, vel de novo per sensum accipimus, vel de thesauro memorie educitur. Sed homines post resurrectionem sua peccata non poterunt sensu percipere, quia jam transierunt, sensus autem est tantum presentium: multa etiam peccata a memoria peccatoris exciderunt, quæ non poterunt de thesauro memorie educi. Ergo non omnium peccatorum quæ fecit, resurgens cognitionem habebit.

S. Th. Op. Tom. VI.

(a) Ita legitur Ipsi, xxxv. 10. Loco autem erit. Apocal. Mors ultra non erit, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit ultra.

2. Præterea. Sicut in littera dicitur (IV. dist. XLIII.) *Libri conscientie quidam sunt, in quibus merita fidelium leguntur*. Sed in libris non potest aliquid legi, nisi eorum nota continentur in libro: nota autem quedam remanent peccatorum in conscientia, ut patet Rom. 11. in Glossa (Origen. sup. illud: *Testimonium reddente*, &c.) quæ non videntur aliud esse quam reatus, vel macula. Cum ergo multorum peccatorum macula, & reatus a multis sit deletus per gratiam, videtur quod non omnia peccata quæ fecit, possit aliquis in sua conscientia legere: & sic idem quod prius.

3. Præterea. *Crescente causa, crescit effectus*. Sed causa quæ facit nos dolere de peccatis, quæ ad memoriam revocamus, est caritas. Cum ergo in sanctis resurgentes sit perfecta caritas, maxime de peccatis dolebunt, si ea illis ad memoriam revocabantur: quod non potest esse, quia (a) *fugiet ab eis dolor*, & *gemitus*, Apoc. XXI. Ergo peccata propria ad memoriam non revocabuntur.

4. Præterea. Sicut se habebunt resurgentes damnati ad bona quæ aliquando fecerunt, ita se habebunt resurgentes beati ad peccata quæ aliquando commiserunt. Sed resurgentes damnati, ut videtur, cognitionem de bonis quæ aliquando fecerunt, non habebunt, quia per hoc eorum pena multum alleviaretur. Ergo nec beati habebunt cognitionem peccatorum quæ commiserunt.

Sed contra est quod Augustinus dicit XX. de Civit. Dei (cap. xiv. a med.) quod *quædam divina vis aderit, quæ fiet ut cuncta peccata ad memoriam revocentur*.

Præterea. Sicut se habet humanum iudicium ad testimonium exterius, ita se habet divinum iudicium ad testimonium conscientie, ut patet I. Reg. xxv. 7. *Homo videt ea quæ parent, Deus autem intuetur cor*. Sed non potest perfectum iudicium humanum esse dealiquo, nisi testes de omnibus de quibus iudicandum est, testimonium deponerent. Ergo oportet, cum divinum iudicium sit perfectissimum, quod conscientia teneat omnia de quibus iudicandum est. Sed iudicandum erit de omnibus bonis operibus, & malis: II. Corint. v. 10. *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum*. Ergo oportet quod conscientia uniuscuiusque retineat omnia opera quæ fecit, sive bona, sive mala.

Respondeo dicendum, quod, sicut dicitur Rom. 11. 15. *in die illa, cum iudicabit Dominus, testimonium unicuique dabitur*, sicut per Ipsi. Vv 2. *unusquisque dabitur secundum opera sua*.

que sua conscientia reddet; & cogitationes erunt accusantes, & defendentes. Et quia oportet quod testis, accusator, & defensor in quolibet iudicio habeat eorum notitiam quæ in iudicio versantur; in illo autem communi iudicio omnia opera hominum in iudicium venient; oportet quod omnium operum suorum quisque tunc notitiam habeat. Unde conscientie singulorum erunt quasi quidam libri continentes res gestas, ex quibus iudicium procedet; sicut etiam in iudicio humano regitris utitur. Et isti sunt libri de quibus Apoc. xx. 12. dicitur: *Libri aperti sunt; & alius liber apertus est, qui est vite; & iudicati sunt mortui ex his que scripta erant in libris secundum opera ipsorum: ut per libros, qui dicuntur sic aperti, ut Augustinus exponit XX. de Civ. Dei (cap. xiv. circ. med.), significentur*

Sancti novi, & veteris Testamenti, in quibus Deus ostendit quæ mandata fieri iussit. Unde Ricardus de Sancto Victore (in tract. de Iudicari. post. in med.) dicit: *Erunt corda eorum quasi quadam canonum decreta. Sed per librum vite, de quo subiungitur, intelliguntur conscientie singulorum, quæ dicuntur singulariter libri unus, quia una virtute divina fiet ut cunctis ad memoriam sua facta revocentur: & hæc vis, in quantum ad memoriam homini reducet sua facta, liber vite dicitur. Vel per primos libros conscientie intelliguntur, per secundum sententia iudicis in eius providentia descripta.*

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis multa merita, & demerita à memoria exciderint; tamen nullum eorum erit quod non aliquo modo maneat in suo effectu: quia merita que non sunt mortificata, manebunt in premio quod eis redditur; quæ autem mortificata sunt, manent in reatu ingratitude, quæ augetur ex hoc quod homo post gratiam susceptam peccavit. Similiter etiam demerita quæ non sunt per penitentiam delata, manent in reatu pœnæ, quæ eis debetur; quæ autem penitentia delevit, manent in ipsa penitentia memoria; quam simul cum aliis meritis in notitia habebunt. Unde in quolibet homine erit aliquid ex quo possit ad memoriam sua opera revocare.

Et tamen, ut Augustinus dicit (loc. sup. cit.) principaliter ad hoc divina vis operabitur.

Ad secundum dicendum, quod aliqua nota manent in conscientis singulorum de operibus à se factis; nec oportet quod nota ista sint reatu tantum, ut ex dictis patet (in cor. ad 1.).

Ad tertium dicendum, quod quamvis caritas fit nunc causa dolendi de peccato; tamen Sancti in patria erunt ita perfusi gaudio quod dolor in eis locum habere non poterit: & ideo de peccatis non dolebunt, sed potius gaude-

bunt de divina misericordia, qua eis peccata sunt relaxata; sicut nunc etiam Angeli gaudent de divina iustitia, qua fit ut deserti à gratia in peccatum ruant illi quos custodiunt; quorum tamen salutis sollicitè invigilant.

Ad quartum dicendum, quod mali cognoscunt omnia bona quæ fecerunt: & ex hoc non minuetur eorum dolor, sed magis augmentabitur, quia maximus dolor est multa bona perdidisse: propter quod dicit Boetius in II. de Consol. (prosa 14. in princ.) quod *summum inforsunni genus est fuisse felicem.*

ARTICULUS II. 374

Utrum quilibet poterit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod non quilibet poterit legere omnia quæ sunt in conscientia alterius. Resurgunt enim non erit limpidorum cognitio quam nunc fit Angelorum, quorum aequalitas resurgentibus promittitur: Matth. xxii. Sed Angeli non possunt invicem in suis cordibus videre ea quæ dependent à libero arbitrio: unde indiget locutione ad ea invicem innotescenda. Ergo resurgentes non poterunt inspicere ea quæ continentur in conscientis aliorum.

2. Præterea. Omne quod cognoscitur, aut cognoscitur in se, aut in sua causa, vel in suo effectu. Sed merita, vel demerita, quæ continentur in conscientia alicuius, non poterit alius cognoscere in seipsis, quia solus Deus cordi illabitur, & secreta eius intuetur: similiter nec in causa sua, quia non omnes videbunt Deum, qui solus potest imprimere in affectum, ex quo procedunt merita, vel demerita: similiter etiam nec in effectu, quia multa demerita erunt, quorum nullus effectus remanebit, eis totaliter per penitentiam abolitis. Ergo non omnia quæ sunt in conscientia alicuius, poterit quilibet alius cognoscere.

3. Præterea. Chrysostomus dicit (hom. xxxi. sup. epist. ad Heb. vers. fin.) ut supra habitum est (IV. dist. xvii.) *Nunc autem si recorderis peccatorum tuorum, & frequenter ea in conspectu Dei pronunties, & pro eis deprecaris, citius illa delebit; si vero obliviscaris, tunc eorum recordaberis & noles, quando publicabuntur, & in conspectu omnium amicorum, & inimicorum, sanctorumque Angelorum profrentur.* Ex hoc accipitur quod illa publicatio pœnæ est negligentis, quæ homo confessionem prætermittit. Ergo illa peccata de quibus homo confessus est, non publicabuntur aliis.

4. Præterea. Solatium esse alicui, si seipse habere multos socios in peccato, & minus verecundatur inde. Si ergo quilibet pec-

catum alterius cognosceret, cuiuslibet peccatoris erubescit multum minueretur: quod non competit. Ergo non omnes omnium peccata cognoscant.

Sed contra. Super illud I. Corinth. iv. *Illuminabit abscondita tenebrarum*, dicit Glossa (interl.) „Gesta, & cogitata, bona, & mala, ita tunc aperta erunt omnibus, & nota.“

Præterea. Omnium bonorum peccata præterita æqualiter erunt abolita. Sed quorundam Sanctorum peccata sciemus, sicut Magdalene, & Petri, & David. Ergo pari ratione aliorum peccata electorum sciuntur, & multo magis damnatorum.

Respondeo dicendum, quod in ultimo, & in communi iudicio oportet quod divina iustitia omnibus evidenter appareat, quæ nunc in plerisque latet. Sententia autem condemnantis, vel præmiantis iusta esse non potest, nisi secundum merita, vel demerita profertur. Er ideo sicut oportet quod iudex, & assessor iudicis merita cause cognoscant ad hoc quod iustam sententiam profertur; ita oportet, ad hoc quod iusta sententia appareat, quod omnibus sententiam cognoscentibus merita innotescant. Unde quia sicut cuiuslibet nota erit sua præmiatio, & sua damnatio, ita & omnibus aliis innotescet; oportet quod sicut quilibet sua merita, vel demerita rediunt ad memoriam, ita etiam & aliena sua cognitio nisi subjacent. Et hæc est probabilior, & communior opinio: quamvis contrarium Magister in littera (IV. dist. xliii.) dicat, scilicet quod peccata quæ sunt per penitentiam delata, in iudicio aliis non patefient. Sed ex hoc sequeretur, quod nec etiam penitentia de peccatis illis perfecte cognoscatur: in quo multum detraheretur Sanctorum gloriæ, & laudi divinæ, quæ tam misericorditer Sanctos liberabit.

Ad primum ergo dicendum, quod omnia merita præcedentia, vel demerita facient aliquam quantitatem in gloria, vel miseria hominis resurgentis. Et ideo ex exterioribus visis poterunt cuncta in conscientis videri, & præcipue divina virtute ad hoc operante, ut sententia iudicis iusta omnibus appareat.

Ad secundum dicendum, quod merita, vel demerita poterunt aliis ostendi in suis effectibus, ut ex dictis patet (art. præ. ad 1.) vel etiam in seipsis per divinam virtutem; quamvis ad hoc virtus intellectus creati non sufficiat.

Ad tertium dicendum, quod publicatio peccatorum ad ignominiam peccantis est effectus negligentis, quæ committitur in omissione confessionis. Sed quod peccata Sanctorum reveleantur, non poterit eis esse in erubescencia, vel verecundiam; sicut nec Maria Magdalene est in confusionem quod pec-

cata sua publice in Ecclesia recantantur: quia verecundia est timor ingloriationis, ut Damascenus dicit (lib. II. orth. Fid. cap. xv.) quæ in beatis esse non poterit. Sed talis publicatio erit eis ad magnam gloriam, propter penitentiam quam fecerunt: sicut & confessor approbat eum qui magna scelera fortiter confitetur. Dicuntur autem peccata esse delata; quia Deus non videt ea ad puniendum.

Ad quartum dicendum, quod ex hoc quod peccator aliorum peccata inspicit, in nullo sua confusio minuetur; sed magis augebitur, in alieno vituperio suum vituperium magis agnoscent. Quod enim ex tali causa confusio minuat, contingit ex hoc quod verecundia respicit estimationem hominum, quæ ex consuetudine redditur levior. Sed tunc confusio respicit estimationem Dei, quæ est secundum veritatem de quolibet peccato, sive sit unus tantum, sive multorum.

ARTICULUS III. 375

Utrum omnia merita, vel demerita propria, & aliena uno intuitu ab aliquo videbuntur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod non omnia merita, vel demerita propria, & aliena ab aliquo uno intuitu videbuntur. Ea enim quæ sigillatim considerantur, non videntur uno intuitu. Sed damna si sigillatim considerantur sua peccata, & ea plangent: unde dicitur Sapient. v. 8. *Quid nobis profuit superbia?* Ergo non omnia videbunt uno intuitu.

2. Præterea. Philosophus dicit in II. Topis. (cap. iv. loco 33.) quod *non contingit simul plura intelligere.* Sed merita, & demerita propria, & aliena non videbuntur nisi intellectu. Ergo non poterunt simul omnia videri.

3. Præterea. Intellectus damnatorum non erit post resurrectionem limpidorum quam nunc fit beatorum, & Angelorum, quantum ad cognitionem naturalem; quæ cognoscunt res per species innatas. Sed tali cognitione Angelus non videt plura simul. Ergo nec tunc damnati poterunt omnia facta simul videre.

Sed contra. Super illud Job viii. *Inducatur confusio*, dicit Glossa (ordin.) Gregorii: „Viso iudice, mala omnia ante oculis, los mentis versabuntur.“ Sed iudicem subito videbunt. Ergo similiter mala quæ commiserunt; & eadem ratione omnia alia.

Præterea. Augustinus XX. de Civit. Dei (cap. xiv. à med.) habet pro inconvenienti quod legatur aliquis liber materialis in iudicio, in quo facta singulorum sunt

sunt scripta, eo quod nullus valeat æstimare illius libri magnitudinem, vel quanto tempore legi possent. Sed similiter etiam non posset æstimari tempus, quantum oporteret ponere ad considerandum omnia merita, & demerita sua, & aliena ab aliquo homine, si successively diversa videret. Ergo oportet ponere, quod omnia simul videat uniuersique.

Respondendo dicendum, quod circa hoc est duplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod omnia merita, & demerita simul aliquis videbit, sua, & aliena in instanti: quod quidem de beatis facile credi potest, quia omnia in verbo videbunt; & sic non est inconveniens quod simul plura videant: sed de damnatis, quorum intellectus non est elevatus ut possint Deum videre, & in eo omnia alia, est magis difficile.

Et ideo alii dicunt, quod mali simul omnia videbunt in genere peccata sua, & aliena; & hoc sufficit ad accusationem illam que debet esse in iudicio, vel ad abolitionem: non autem videbunt omnia simul, descendendo ad singula. Sed hoc etiam non videtur consonum dictis Augustini XX. de Civit. Dei (loc. sup. cit.) qui dicit, quod omnia mentis intuitu enumerabunt: quod autem in genere cognoscitur, non enumeratur.

Unde potest eligi media via, quod singula considerabunt, non tamen in instanti, sed in tempore brevissimo, divina virtute ad hoc adjuvante. Et hoc est quod dicit Augustinus ibidem, quod *mira celeritate cernentur*. Nec est hoc impossibile: quia in quolibet parvo tempore sunt infinita instantia in potentia.

Et per hoc patet responsio ad objecta in utraque partem.

QUÆSTIO LXXXVIII.

De iudicio generali, tempore, et loco in quo fiet.

in quatuor articulis divisam.

Deinde considerandum est de iudicio generali, tempore, & loco in quo fiet.

Circa quod quatuor quatuor.

Primo, utrum generale iudicium sit futurum.

Secundo, utrum quantum ad disceptationem fiet per vocalem locutionem.

Tertio, utrum fiet tempore ignoto.

Quarto, utrum fiet in valle Josaphat.

(a) *Vulgata non confurget duplex tribulatio.*

ARTICULUS I.

Utrum generale iudicium sit futurum.

S. Thom. IV. dist. XLVII. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. et seq.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod generale iudicium non sit futurum. Quia, ut dicitur Nahum 1. 9. (secundum Verf. LXX.) non (a) *judicabit Deus bis in idipsum*. Sed nunc Deus iudicat de singulis hominum operibus, cum post mortem unicuique poenas, vel præmia pro meritis tribuit, & dum etiam quosdam in hac vita pro bonis, vel malis operibus præmiat, vel punit. Ergo videtur quod non sit aliud iudicium futurum.

2. Præterea. In nullo iudicio executioni sententiæ præcedit iudicium. Sed sententia divini iudicii quoad homines est de aptione regni, vel exclusionem a regno, ut patet Matth. xxv. Ergo cum modo aliqui adiciantur regnum æternum, & quidam excludantur ab ipso perpetuo, videtur quod aliud iudicium non sit futurum.

3. Præterea. Propter hoc aliqua in iudicio oportet adduci, quia dubium est quid de eis definiendum sit. Sed ante finem mundi determinata est unicuique damnatorum sua damnatio, & cuique Sanctorum sua beatitudo. Ergo &c.

Sed contra. Matth. xii. 41. dicitur: *Viri Ninivite surgent in iudicio cum generatione ista, et condemnabunt eam*. Ergo post resurrectionem aliquod iudicium fiet.

Præterea. Joann. v. 29. dicitur: *Procedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite, qui vero mala egerunt in resurrectionem iudicii*. Ergo videtur quod post resurrectionem aliquod iudicium sit futurum.

Respondendo dicendum, quod sicut operatio pertinet ad rerum principium, quo producuntur in esse: ita iudicium pertinet ad terminum, quo res ad finem suum perducentur. Distinguitur autem duplex Dei operatio. Una qua res primitus in esse produxit, instituens naturam, & distinguens ea que ad completionem ipsius pertinent; à quo quidem opere Deus dicitur quiescere, Gen. 2. Alia ejus operatio est qua operatur in gubernatione creaturarum, de qua Joann. v. 17. *Pater meus usque modo operatur, et ego operor*. Et ita etiam duplex ejus iudicium distinguitur, ordine tamen converso. Unam, quod respondet operi gubernationis, que sine iudicio esse non potest: per quod quidem iudicium uniuersique singulariter pro suis operibus iudicatur, non solum secundum quod sibi competit, sed etiam secundum quod competit gubernationi uniuersis. Unde differtur unius præmiatio pro utilitate aliorum; ut patet Hebr. xi. & poenæ unius ad perfectum alterius cedunt. Unde necesse est ut sit aliud iudicium universale correspondens ex ad-

ARTICULUS II.

Utrum iudicium fiet per locutionem vocalem.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod iudicium illud, quantum ad disceptationem, & sententiam, fiet per locutionem vocalem. Quia, ut Augustinus dicit XX. de Civit. Dei: (cap. 1. ante med.) *Per quos dicitur futurum hoc iudicium tendatur, incertum est*. Sed non esset incertum, si illa que in iudicio dicuntur futura, tantum mentaliter completerentur. Ergo iudicium illud vocaliter fiet, & non solum mentaliter.

2. Præterea. Gregorius dicit (lib. XXVI. Moral. cap. xx. inter princ. & med.) & habetur in littera (IV. dist. XLVII.) *Illi saltem verba iudicii audient, qui eius factum verbo tenuerunt*. Hoc autem non potest intelligi de verbo interiori, quia sic omnes verba iudicii audient: quia omnibus & bonis, & malis nota erunt omnia facta aliorum. Ergo videtur quod iudicium illud vocaliter peragetur.

3. Præterea. Christus secundum formam hominis iudicabit, in qua corporaliter ab omnibus possit videri. Ergo eadem ratione videtur quod corporali voce loquetur, ut ab omnibus audiatur.

Sed contra. Augustinus dicit XX. de Civit. Dei (cap. xiv. a med.) quod liber vite, de quo Apocal. xx. *Viri quidam intelligenda est divina, qua fiet ut cuique opera sua bona, vel mala ad memoriam cuncta revocentur, & menti intuitu mira celeritate cernantur; ut accuset, vel excuset scientia conscientiam; atque ita simul & omnes, & singuli iudicentur*. Sed si vocaliter discernerentur merita singulorum, non possent omnes, & singuli iudicari simul. Ergo videtur quod illa discussio non erit vocalis.

Præterea. Sententia proportionaliter debet testimonio respondere. Sed testimonium, & accusatio, & excusatio erit mentalis: unde Rom. 11. 15. *Testimonium illi reddente conscientia ipsorum, & inter se invicem (a) cogitationum accusantium, aut etiam defendantium, in die cum iudicabit Deus occulta hominum*. Ergo videtur quod illa sententia, & totum iudicium mentaliter complectur.

Respondendo dicendum, quod quid circa hanc quæstionem sit verum, pro certo definire non potest; tamen probabiliter æstimatur, quod totum illud iudicium, & quoad discussionem, & quoad accusationem malorum, & commendationem bonorum, & quoad sententiam de utriusque mentaliter perficeretur. Si enim vocaliter singulorum facta narrarentur, inæstimabi-

verso primæ rerum productioni in esse; ut videlicet sicut tunc omnia processerunt immediate à Deo, ita tunc ultima completio mundo detur, unoquoque accipiente finaliter quod ei debetur, secundum seipsum. Unde & in illo iudicio apparebit manifeste divina iustitia quantum ad omnia, que nunc ex hoc occultantur, quod interdum de uno disponitur ad utilitatem aliorum, aliter quam manifesta opera exigere videantur. Unde etiam & tunc erit uniuersalis separatio bonorum à malis, quia ulterius non erit locus ut mali per bonos, vel boni per malos proficiant; propter quem profectum interrim commixti inveniuntur boni malis, quoad- uisque status hujus vite per divinam providentiam gubernatur.

Ad primum ergo dicendum, quod quilibet homo, & est singularis quedam persona, & est pars totius generis humani: unde & duplex ei iudicium debetur: unum singulare, quod de eo fiet post mortem, quando recipiet iuxta ea que in corpore gessit; quamvis non totaliter, quia non quoad corpus, sed quoad animam tantum: aliud iudicium debet esse de eo, secundum quod est pars totius humani generis; sicut aliquis iudicari dicitur secundum humanam iustitiam, etiam quando iudicium datur de communitate, cuius ipse est pars. Unde & tunc quando fiet uniuersale iudicium totius humani generis per uniuersalem separationem bonorum à malis, etiam quilibet per consequens iudicabitur. Nec tamen Deus iudicabit bis in idipsum: quia non duas poenas pro uno peccato inferet; sed poena que ante iudicium complete inflicta non fuerat, in ultimo iudicio complebitur, postquam impii cruciabuntur quoad corpus, & animam simul.

Ad secundum dicendum, quod propria sententia illius generalis iudicii est uniuersalis separatio bonorum à malis, que illud iudicium non præcedet; sed etiam nunc quoad particularem sententiam uniuersique, non plene præcessit iudicii effectus: quia etiam boni amplius post iudicium premiabuntur, tum ex gloria corporis adjuncta, tum ex numero Sanctorum completo; & mali etiam plus torquebuntur ex adjuncta poena corporis, & impleto in poenis numero damnatorum, quia quanto eum pluribus ardebunt, tanto magis ardebunt.

Ad tertium dicendum, quod uniuersale iudicium magis directe respicit uniuersalitatem hominum quam singulos iudicandorum, ut dicitur est (in corp. art.) Quamvis ergo quilibet homini ante iudicium erit certa notitia de sua damnatione, vel præmio; non tamen omnibus omnium damnatio, vel præmium innotescet. Unde iudicium necessarium erit.

(a) *Vulgata cogitationibus accusantibus, aut etiam defendentibus.*